

150.

VASZARY JÁNOS (1867-1939)

Ősz, 1938 körül

Olaj, vászon, 75x82,5 cm

Jeleztve balra lent: Vaszary J.

Kezdő ár: 24 000 000 Ft / 84 211 EUR

Becsérték: 34 000 000 – 40 000 000 Ft

Estimated value: 119 298 – 140 351 EUR

KIÁLLÍTVA:

- Új Művészek Egyesülete (UME) kiállítása, Nemzeti Szalon, Budapest, 1940. március 31 – április 14., katalógus: 156.
- Vaszary János (1867–1939) gyűjteményes kiállítása, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2007. október 18 – 2008. február 10., katalógus: 185.

REPRODUKÁLVA:

- Petrovics Elek–Kárpáti Aurél: Vaszary. Budapest, 1941 (R. 107.)
- Haulisch Lenke: Vaszary János. Budapest, 1978 (R. XLIII.)
- Kieselbach Tamás (szerk.): Modern magyar festészet 1919–1964. Budapest, 2004 (R. 804.)
- Rum Attila: Vaszary János. Budapest, 2005 (R. 108. kép)
- Vaszary János (1867–1939) gyűjteményes kiállítása (katalógus) Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2007 (R. 284.)
- Gergely Mariann–Plesznivy Edit: Vaszary János és Vaszary Kolos. A Magyar Nemzeti Galéria és a Vaszary Villa közös kiállítása. (katalógus) Balatonfüred, 2010 (R. 45.)

Vaszary János: Pihenő a kertben, magántulajdon

Vaszary János: Virágcsendélet, magántulajdon

Vaszary János: Ablakban, magántulajdon

„MINDENT A KERTBE”

A természet ábrázolása végigkísérte Vaszary János pályáját. Különböző alkotói periódusaiban mindig másképp viszonyult a természeti környezethez, más-más festői gondolattal fogalmazta meg érzékeny kapcsolatát az őt körülvevő naturális valósággal. Korai zsánerképein az akadémikus konvencióknak megfelelően hangulatos kulisszaként jelenítette meg az akkurátusan megfestett kertrészleteket. Az *Aranykor* (1898) misztikus álomkertje az 1900-as évek szecessziós ízlésvilágának bizarr, mélabúval átítatott erotikus miliójéhez teremtett érzéki környezetet. A századelőn készült plein-air és impresszionista kompozícióin alkalmazott friss koloritjához és felszabadult ecsetjéhez a mediterrán világból merítette az „örömfestés” éltető vitalitását. A későbbiekben a fauve-os formai jegyek: az erőteljesebb tiszta színfoltok, a határozott kontúrvonalakkal körbefogott szabadon alakított formák kaptak nagyobb hangsúlyt a bensőséges kerti jelenetek hangulatos megjelenítésénél. Az első világháború és az azt követő depressziós évek traumatikus élményei az expresszivitás indulatát hozták a festészetébe. A világégés drámai jeleneteinél a festő heves ecsetkezeléssel óriási vörös felületeket vetett az égbolt távoli horizontjára. A balkáni hadszíntéren készült képeinél már megjelentek a későbbi periódusában alkalmazott pasztózus festésmód vastag festékpásmái. A fekete alapra kent égő vörös pigment rétegek fájdalmas kontrasztként feszítették az érzelmmel telített kompozíciókat.

FEHÉR ALAP ÉLÉNK SZÍNEKKEL – 1920-AS ÉVEK

A megpróbáltatásokkal terhes időszak után a húszas évek közepére a közel hatvanéves Vaszary végre visszatérhetett szeretett Párizsába. Teljes személyiséggel nyitott volt az új impulzusok, az izgalmas művészeti élmények befogadására. Érdeklődve figyelte a modern Párizs nagyvárosi életét, a hétköznapi divatja éppúgy lázba hozta, mint a nyüzsgő utca zsvajva, a bárók mélyéről kihallatszó zene vagy a reklámtáblák fényei. A kortárs képzőművészetet tanulmányozva rátalált az École de Paris festőire, a műkereskedők kínálatából többek között Foujita, Van Dongen, Utrillo munkáira figyelt fel. Könnyed festéstechnikájuk hatására megújította stílusát. A fekete alapot fehérre váltotta, a pasztózus, nehéz festékpásmákat elhagyta, és az alla prima festés virtuóz spontaneitásával dolgozott. Akvarellszerű könnyedséggel kezelte a hígított olajfestéket, vékony rétegben vitte fel a tiszta színeket a fehér alapra. A nagyvárosi életképek és az éjszakai látványosságok káprázata után itáliai utazásai örömteli változatosságot hoztak számára. Velence, Perugia, Assisi mellett az Adriai-tenger és a Riviéra különböző fürdőhelyein töltötte a nyarakat. A mediterrán világ pozitív életszemlélete intenzívebb festői kifejezésre ösztönözte. Hol a halványra hígított festék vázlatos ecsetvonásaival örökítette meg a vízparti eseményeket, a nyaralók strandéletének ellesett epizódjait, hol a sűrű olajfesték plasztikus festékfoltjaival formálta a harsogó színeket mozgalmas látványvá.

PARKOK, KERTEK, TENGER – 1930-AS ÉVEK

Ha nem a rajongva szeretett itáliai tengerpart valamelyik nyüzsgő fürdőhelyén múltatta az időt, akkor többnyire tatai kertés házába vonult vissza a budapesti művészeti közélet egyre bántóbb támadásai elől. A Vaszary házaspár számára tavasztól késő őszig a nyugalom szigete volt a tatai kert, ahol a barátok gyakran meglátogatták őket. A szecessziós Thoroczkai villa magas teraszait teljesen kitérték a napfényes természet felé, a divatos strandöltözékekbe bújó hölgyvendégek a nagyváros hangulatát hozták el a vidéki hétköznapiakba. Virágcsokrok a nappali szoba asztalán, vidám kerti virágok az ablakpárkányon, zöld lombú fák a parkban: Vaszary képein tapintható közelségbe kerültek a természet színei, formái, illatai. A tobzódó színek dekorativitása visszafogott, redukált festésmóddal párosult. „A tárgyak testisége majdnem teljesen feloldódott – írja Farkas Zoltán (*Nyugat*, 1930/5. sz. 406.) –, az ábrázolás módja még odavetettebb, még kevésbé kidolgozott, még befejezetlenebb, mint eddig volt. Egy-egy jól megfigyelt mozdulat vagy karakteres gesztus a pillanatfelvételek spontaneitásával elevenedett meg az akvarelljein és olajképein. Vaszary korabeli munkái Kees van Dongen és főleg Raoul Dufy kompozícióival mutatnak rokonságot.

„ŐSZIKÉK” – 1930-AS ÉVEK VÉGE

Vaszary késői festészetéről Herman Lipót így vall: „...egy bizonyos lágyság, bársonyosság veszi át az uralmat [...] egy alig észrevehető édesség az eddigi – szinte erőteljes – vonalakat és színfoltokat oly jótékony módon enyhíti, hogy szinte líra csendül ki belőlük.” (*Pesti Napló*, 1935. február 24. 35.) Oldottabb kolorit jellemzi a korszak képeit, a napszíttá árnyalatok beleolvadnak a vászon matériájába. Az élettől duzzadó, harsogó színeket inkább az egymásba áradó érett színek jóleső melegsége váltja fel. Az 1938 körül készült *Ősz* című kompozíció a tatai park lombkoronái a délutáni napsütésben vöröslenek, a háttér sötétkékké foltja a közelgő alkonyatot jelzi. A nagyvonalú ecsetkezeléssel felrakott markáns színfoltok látni engedik a festői formaalkotás érzékeny gesztusait. A húszas években készült parkjelenetek üde hamvassága itt már nem érezhető, a növények bágyadt érzékiséggel nyújtóznak a fény felé. A virágok még teljes pompájukban illatoznak, de az elmúlás lehelete már megérintette őket. A kissé mélabúsan merengő női figurák többé nem divatos városi dámák, stilizált alakjukkal, hajlékony, dekoratív vonalaikkal szinte eggyé válnak a természeti motívumokkal, a kép ritmusát alakítják. A vörhenyes ősz csorduló vöröse és narancssárgája szinte belevágódik a kék háttér felületébe. A Petrovics Elek–Kárpáti Aurél bevezetőjével megjelent albumban kiemelt helyet kapott a kép, a fekete-fehér reprodukciók mellett a néhány kiválasztott színes nyomat között szerepelt. Kárpáti Aurél szavaival: „*Köztük olyan remek, mint a mély, fojtott színek haldokló pompájában kigyúló Ősz.*” (K. A. i. m. XXIII.) (...) „*Egy forrongó és alakuló világ káoszában ő a Rend törvényeit kereste. Örök-nyugtalan színálmában az Örök Harmónia után való sóvárgás muzsikált.*” (K. A. i. m. XXIV.) Az *Ősz* című festmény a művész utolsó képeinek egyike, késői festészetének egyik jól dokumentált, reprodukált, kiemelkedő darabja.

Gergely Mariann

Vaszary János: Kertben (Virágot szedő nők), magántulajdon

Vaszary János: Pihenő a kertben, magántulajdon

Vaszary János: A kertben, magántulajdon

Vaszary János: Virág, hölgy, tenger, magántulajdon